

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА

УДК 336.14

*Мискін Ю.І.,
канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри фінансів,
Університет державної фіскальної служби України*

СУТНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. Бюджетна політика відіграє важливу роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави. На сьогоднішній день існує значна кількість наукових теорій, які акцентують увагу на бюджетному механізмі впливу на економічні та соціальні стандарти життєдіяльності людини. Проте, у переважній своїй більшості, вони спрямовані на практичний аспект використання інструментарію бюджетного регулювання макроекономічних процесів.

Вітчизняна ж практика формування та реалізації бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку України свідчить про наявність серйозних проблем у даній сфері. Останні продовжують існувати, незважаючи на постійні реформи у бюджетному та податковому законодавстві.

За такої ситуації актуальним постає завдання щодо переосмислення сутності поняття «бюджетна політика» з метою уточнення його семантики як базису для формування концептуальних передумов модернізації вітчизняної бюджетної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти бюджетної політики ґрунтовно досліджували провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти. Серед них: Диха М. В. [1], Чістякова Л. А. [2], Куценко Т. Ф. [3], Тарангул В. І. [4], Ібрахім М. А. [5], Пасічник Ю. В. [6], Січняк О. О. [7] та інші науковці. Результати їхніх досліджень є науково цінними та практично значимими. Проте, тенденції до диференціації та інтеграції економічних наук, динамічний розвиток ринкового середовища ставлять перед науковцями нові завдання, у тому числі і щодо переосмислення сутності бюджетної політики. Більш того, дослідження вченими бюджетної політики з різних точок зору спровокувало наявність значної кількості суттєво відмінних за змістом трактувань останньої і, як наслідок, плутанину у термінологічному апараті. З цих позицій актуальним постає завдання щодо переосмислення сутності терміну «бюджетна політика» та уточнення його семантики.

Постановка завдання. Метою статті є уточнення семантики поняття «бюджетна політика».

Виклад основного матеріалу дослідження. «Україна, сприймаючи ідею “соціальної держави” як керівний принцип побудови національної економічної моделі, обрала для себе за зразок “скандинавську” модель організації соціально-економічної системи» [1, с. 35]. Ця модель соціально-економічного розвитку характеризується активним застосуванням бюджетного механізму державного регулювання економіки, концептуальний базис управлінської дії яких визначається і формується у межах бюджетної політики.

Визначивши, що стратегічною метою бюджетної політики є забезпечення соціально-економічного розвитку держави, зосередимо увагу на осмисленні семантики поняття «бюджетна політика».

На сьогоднішній день у науковій літературі поряд з терміном «бюджетна політика» часто використовуються такі поняття, як: «фіскальна політика», «бюджетно-податкова політика», «бюджетне забезпечення», «фіскальне забезпечення».

Вивчення думок вчених з приводу тотожності та відмінності понять «бюджетна політика» та «фіскальна політика» дозволило згрупувати їх у два підходи (табл. 1).

Як видно з табл. 1, точку зору щодо відмінності понять «бюджетна політика» і «фіскальна політика» науковці обґрунтовують, виходячи з поділу фіскальної політики на бюджетну і податкову. Тобто, існування двох рівноправних політики єдиного ієрархічного рівня (бюджетної і податкової) по суті обумовлює ситуацію, за якої фіскальна політика, окрім бюджетної, до свого складу включає і податкову політику.

З іншого боку, бюджетна політика не є фіскальною, адже вона не включає податкову політику. Саме з останнім твердженням як логічним наслідком осмислення сутності підходу науковців щодо відмінності фіскальної та податкової політики ми не погоджуємося.

З цього приводу наведемо судження Сімонова В. В., Сулакшина С. С., Подпоріної І. В. та Погорелко М. Ю., які звертають увагу на те, що «у практичній діяльності держави податки використовуються як інструменти реалізації державних функцій: бюджетного забезпечення (фіскальна функція) і бюджетного регулювання (регулююча функція). Податки існують тільки в рамках бюджетних відносин як вбудована забезпечуюча система, їх існування як незалежної системи безглузде, зі зникненням такої категорії, як бюджет, податки автоматично перестають існувати» [10, с. 62].

Таблиця 1

Підходи вчених щодо тотожності та відмінності понять «бюджетна політика» та «фіскальна політика»

Зміст підходу	Автор і джерело	Твердження
Поняття «бюджетна політика» та «фіскальна політика» тотожними	Чістякова Л. А. [2, с. 8]	«Відповідно до міжнародного погляду на фінанси як на широку сферу застосування грошових коштів фінансова політика в уявленнях зарубіжних економістів також має досить великий діапазон. Там же, де мова йде про аспекти макроекономічного регулювання через державний бюджет, використовується поняття фіскальної політики»
	Куценко Т. Ф. [3, с. 15]	«У економічній літературі до сьогодні немає однозначного визначення поняття бюджетно-податкової політики і часто її ототожнюють із фіскальною (fiscal policy)»
	Тарангул В. І. [4, с. 75]	«За англо-американською традицією „фіскальна політика – це бюджетна політика”»
	Ібрахім М. А. [5, с. 143]	«Коли використовується такий термін, як фіскальна політика, мається на увазі комплекс заходів, що вживаються урядом для підтримки стабільності економіки за допомогою зміни величини витрат і/або доходів державного бюджету. З цієї причини фіскальну політику справедливо буде називати ще і бюджетною»
	Пасічник Ю. В. [6, с. 675]	«Науковці та фахівці з фінансової проблематики, ототожнюючи бюджетно-податковий механізм із фіскальною політикою, характеризують його як складову економічної політики держави, який через державні видатки та систему оподаткування здійснює прямий та опосередкований вплив на економіко-соціальний розвиток країни»
	Січняк О. О. [7, с. 8]	Досліджуючи сутність бюджетно-податкової політики, науковець звертає увагу на те, що: «- західний підхід як у визначенні предмету дослідження (фіскальна політика), так і у своїй суті обмежується основними принциповими напрямками – оподаткування та видатки, а також вказує на об'єкт здійснення – того, хто реалізує публічне управління...; - у вітчизняній практиці та в країнах пострадянського простору багато уваги приділяється розкриттю реалізації аспектів державної політики у сфері видатків та оподаткування. Бюджетно-податкову політику пов'язують з такими цілями, як: врівноваження сукупної пропозиції та попиту; досягнення зайнятості населення; досягнення цілей держави та суспільства тощо»
Поняття «бюджетна політика» та «фіскальна політика» відмінними	Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. [8, с. 119-120]	«Фіскальна політика, яка відображає дії держави щодо централізації частини виробленого національного продукту та її подальшого суспільного використання, умовно може бути поділена на два напрями – податкову і бюджетну політику»
	Запатріна І. В. [9]	«Фіскальна політика поділяється на бюджетну й податкову політику»

Джерело: складено автором на основі [2–9]

Наведена думка підтверджує те, що бюджетна політика є поняттям вищого ієрархічного рівня по відношенню до податкової політики. Наочно цю логіку відобразимо на рис. 1.

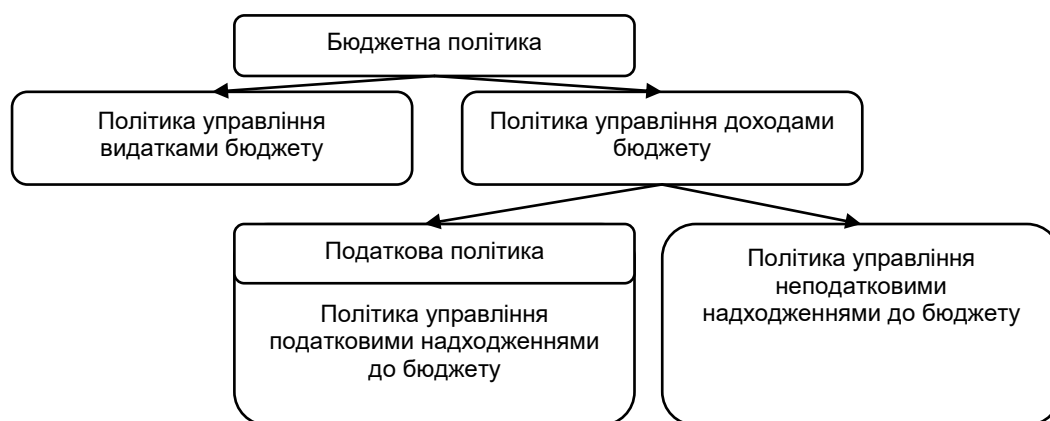

Рис. 1. Структура бюджетної політики

Джерело: розробка автора

Разом з цим варто відзначити, що податкові надходження до Державного бюджету України за останні 10 років займають частку у діапазоні від 69,3% до 83,1%. А відтак відіграють першочергову і важливу роль у політиці управління доходами бюджету держави. Саме цей факт, на нашу точку зору, формує підстави для обґрунтування можливості використання терміну «бюджетно-податкова політика».

Аналіз літератури засвідчив стабільне використання терміну «бюджетно-податкова політика», основні трактування якого наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Сутність терміну «бюджетно-податкова політика»

Визначення	Автор
Бюджетно-податкова політика – це заходи уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництво неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування бюджету в цілому	Базилінська О. Я. [11]
Бюджетно-податкова політика – це система регулювання економіки за допомогою змін державних витрат, податків і стану державного бюджету з метою зміни реального обсягу виробництва і зайнятості, контролю над інфляцією і прискорення економічного зростання	Булочник Ю. В., Безгласная Е. А. [12]
Бюджетно-податкова політика – це сукупність правових, фінансових і організаційних заходів держави у сфері регулювання бюджетних і податкових відносин, які спрямовані на формування і використання фінансових ресурсів у системі регулювання економічного розвитку країни	Рябушка Л. Б., Веремчук Д. В. [13, с. 184]
Бюджетно-податкова політика – це складова фінансової політики держави в сфері оподаткування, державних витрат та державного бюджету, спрямована на забезпечення зайнятості населення і стримування інфляційних процесів. Виступає інструментом перерозподілу ВВП за допомогою системи оподаткування, бюджетних витрат та соціальних трансфертів	Теліженко О. М., Боронос В. Г. [14, с. 36]
Бюджетно-податкова політика – це складова фінансової політики держави, а також вид управлінської діяльності держави, щодо зміни державних витрат та оподаткування, надання пільг, субсидій, трансфертних платежів з метою регулювання ділової активності, підтримки високого рівня зайнятості, запобігання різких коливань цін та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку держави в цілому	Сергієнко Л. К. [15, с. 54]
Бюджетно-податкова політика – це ініціатива уряду в області оподаткування, державних витрат, державного бюджету, з метою досягнення природного безробіття, забезпечення робочих місць для населення і вирішення економічних проблем країни	Ібрахім М. А. [5, с. 144]
Бюджетно-податкова політика – це: 1) управлінська діяльність – державне управління у сфері оподаткування і видатків з метою впливу на економічну рівновагу для реалізації державної політики в цілому; 2) карта (план) управлінської діяльності – система дій, заходів та механізмів (у сферах оподаткування і видатків), що дають змогу практично реалізувати бачення державного управління	Січняк О. О. [7, с. 9]
Бюджетно-податкова (фіскальна) політика – це заходи уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництво неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету в цілому	Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. [16, с. 305]

Джерело: складено автором на основі [5; 7; 11–16]

Разом з цим, порівняння змістовного наповнення визначень терміну «бюджетно-податкова політика» та терміну «бюджетна політика», котрі наведені в табл. 3, засвідчило, що ці поняття науковцями часто ототожнюються.

Таблиця 3

Сутність терміну «бюджетна політика»

Визначення	Автор
1	2
Бюджетна політика являє собою сукупність пріоритетів (національних інтересів) і конкретних заходів щодо організації і використання фінансових ресурсів держави для вирішення економічних і соціальних завдань країни.	Рябушка Л. Б., Веремчук Д. В. [13, с. 184]
Бюджетна політика – це сукупність прийомів та методів бюджетного регулювання, які діють як важіль впливу на економічні, соціальні та стратегічні цілі країни та забезпечують цілеспрямовану діяльність держави щодо формування та використання державних фінансових ресурсів	Петричко М. М., Басара М. М. [17, с. 579-580]
Бюджетна політика – це діяльність у сфері формування державних видатків.	Савченко А. Г. [18]; Василик О. Д. [19, с. 53]; Лагутін В. Д. [20, с. 41]

продовження табл.3

1	2
Сутність бюджетної політики виявляється у формах і методах мобілізації фінансових ресурсів та їх використанні на державні потреби. Вона відображається в статтях доходів і видатків бюджету, у джерелах їх формування та напрямках використання. З іншого боку, бюджетна політика – це сукупність пріоритетів (національних інтересів) і конкретних заходів щодо організації і використання фінансових ресурсів держави для вирішення економічних і соціальних завдань країни. Вона передбачає створення умов для постійного підвищення реальних доходів населення, якості життя та якості державних послуг, соціально-економічного розвитку регіонів та їх економічного потенціалу, зміцнення ресурсної бази місцевих бюджетів. Така політика передбачає якісний прорив у створенні сприятливого інвестиційного клімату, розвитку підприємницької активності громадян	Грицюк Т. В. [21]
Бюджетна політика – це політика, спрямована на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу	Господарський кодекс України [22]

Джерело: складено автором на основі [13; 17–22]

Дослідження доцільності та коректності використання терміну «бюджетно-податкова політика» як синоніму терміну «бюджетна політика» дозволило ідентифікувати наявність у науці двох підходів з цієї проблематики (табл. 4).

Таблиця 4

Підходи вчених щодо коректності вживання понять «бюджетно-податкова політика»

Зміст підходу	Автор і джерело	Твердження
Поняття «бюджетно-податкова політика» коректним	Афанасьєва Л. В. [23, с. 76]	«Беручи до уваги важливість бюджету як головної складової частини фінансової політики і найважливішого інструменту макроекономічного регулювання та забезпечення платоспроможності держави з урахуванням доходів і витрат бюджетів різних рівнів, використання категорії «бюджетно-податкова політика» є коректним»
	Мінаков А. В. [24, с. 14]	«Об'єктивною необхідністю інтеграції бюджетної і податкової системи є та обставина, що обидві ці ланки існують в нерозривній єдності наступних процесів: політичному, ... економічному і ... соціальному»
Поняття «бюджетно-податкова політика» некоректним	Зотова А. І., Кириченко М. В. [25, с. 6]	Словосполучення бюджетно-податкова політика «не є коректним. Хоча податкові платежі і представляють собою основне джерело надходження грошових коштів в казну держави, при цьому податки – це не єдине джерело бюджетних доходів»
	Ковальова Т. М., Барулін С. В. [26]	Науковці трактують податкову політику як продовження бюджетної

Джерело: складено автором на основі [23-26]

З табл. 4 видно, що коректність вживання поняття «бюджетно-податкова політика» обумовлюється тісним зв'язком між двома видами політики. Вчені, які підтримують даний підхід, наголошують, що «розмежування бюджетної і податкової політики має умовний характер, оскільки вони взаємозв'язані і реалізуються одна через одну» [13, с. 184].

Проте чітка структуризація бюджетної політики, яка наводилася нами раніше (див. рис. 1), підтверджує, що бюджетна політика відноситься до податкової як ціле до своєї частини, а тому з позиції дотримання семантичного підходу коректним є використання терміну «бюджетна політика», а не «бюджетно-податкова політика».

Виходячи з даного узагальнення (що бюджетна і податкова політика не є рівноцінними), логічним є обґрунтування тотожності понять «бюджетна політика» та «фіскальна політика». Підходи вчених до трактування поняття «фіскальна політика» наведено в табл. 5.

Існування поняття «фіскальна політика» пов'язано передусім із використанням зарубіжного досвіду у вітчизняній практиці.

«Сам термін "фіскальна політика" (англійською – fiscal policy) вперше вжито у праці "The General Theory of Employment, Interest, and Money" Дж. М. Кейнсом для характеристики одного з об'єктивних факторів, що впливають на загальне споживання і використовується в якості інструменту більш справедливого розподілу суспільних доходів» [31, с. 28].

Сутність терміну «фіскальна політика»

Визначення	Автор
Фіскальна (fiscal policy) або фінансово-бюджетна політика представляє собою зміни, що вносяться урядом в порядок державних витрат і оподаткування, забезпечуючи повну зайнятість, виробництво неінфляційного валового національного продукту і стимулювання економічного зростання	Чістякова Л. А. [2, с. 8-9]
Фіскальна політика – це складова фінансової діяльності держави, що представляє собою керовану систему і на різних стадіях розвитку економіки сприяє досягненню поставлених цілей – забезпечення сталого економічного зростання; зниження впливу циклічності економіки на добробут населення; стимулювання високо рівня зайнятості населення; забезпечення помірних темпів інфляції, вирівнювання економічного розвитку регіонів тощо	Петленко Ю., Милованова Є. [27, с. 29]
У найбільш широкому розумінні фіскальна політика – це сукупність фінансових заходів держави щодо формування величини і структури державних витрат, трансфертних виплат і системи оподаткування	Довбенко М. В. [28]; Жовтанецький О. М. [29]
Фіскальна політика – це діяльність держави у сфері управління державними доходами і видатками. Найбільш вагомим джерелом формування доходів держави є податки, що робить податкову політику провідною ланкою фіскальної	Дем'янчук І. А. [30, с. 824]
Фіскальна політика – це система регулювання економіки шляхом змін державних видатків та доходів	Забарна Е. Н. [31]
Фіскальна політика – це урядовий вплив на економіку через оподаткування, формування обсягу і структури державних витрат з метою забезпечення належного рівня зайнятості, запобігання й обмеження інфляції та згубного впливу циклічних коливань	Аведян Л. Й. [32]
Фіскальна політика – це процес маніпулювання державними видатками та доходами з метою впливу на економічний розвиток суспільства	Куценко Т. Ф. [3]
Фіскальна політика – це управління доходами та видатками державного бюджету та державних цільових фондів з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни	Азаров М. Я., Ярошенко Ф. О., Єфименко Т. І. [33]
Фіскальна політика – це суб'єктивна форма прояву об'єктивної дії фіскального механізму, як сукупність методологічних принципів, практичних форм організації та методів використання державних фінансів	Масліченко С. О. [34]
Фіскальна політика – це узгоджена діяльність держави у сфері справляння податків, фінансування витрат держави та здійснення запозичень з метою забезпечення згладжування циклічних коливань в економіці та прогресивного економічного розвитку	Дем'янчук І. А. [30, с. 825]
Фіскальна політика – це сукупність фінансових заходів держави щодо формування величини і структури державних витрат, трансфертних виплат і системи оподаткування	Бантон В. Д. Л., Тарангул В. І. [35, с. 30]
Фіскальна політика – сукупність фінансових заходів держави з регулювання державних доходів і видатків. Вона суттєво видозмінюється залежно від поставлених стратегічних завдань, таких, наприклад, як антикризове регулювання, забезпечення високої зайнятості, боротьба з інфляцією	Борісов Е. Ф. [36]

Джерело: складено автором на основі [2; 3; 27-36]

Адаптація кращих зарубіжних практик у сфері фінансів у вітчизняне середовище спричинило запозичення терміну «фіскальна політика». Хоча термін «бюджетна політика», який використовувався до цього у фінансовій науці, не втратив своєї актуальності, є вживаним і по суті синонімом терміну «фіскальна політика».

Разом з тим, Січняк О. О. звертає увагу на те, що:

«– західний підхід як у визначенні предмету дослідження (фіскальна політика), так і у своїй суті обмежується основними принциповими напрямками – оподаткування та видатки, а також вказує на об'єкт здійснення – того, хто реалізує публічне управління. Розкриття інших аспектів відбувається за практичної реалізації; у теорії більшу увагу приділяють безпосередньо механізмам балансування двох основних елементів;

– у вітчизняній практиці та в країнах пострадянського простору багато уваги приділяється розкриттю реалізації аспектів державної політики у сфері видатків та оподаткування. Бюджетну політику пов'язують з такими цілями, як: врівноваження сукупної пропозиції та попиту; досягнення зайнятості населення; досягнення цілей держави та суспільства тощо» [7, с. 8].

У даному контексті науковець наголошує на відмінності в напрямках вітчизняних та зарубіжних досліджень щодо осмислення сутності та наукових засад формування і реалізації бюджетної політики.

Ґрунтовний аналіз підходів вчених до трактування сутності понять «бюджетна політика» (див. табл. 3), «бюджетно-податкова політика» (як недостатньо коректного синоніму терміну «бюджетна політика») (див. табл. 2) та «фіскальна політика» (як синоніму терміну «бюджетна політика») (див.

табл. 5), дозволив отримати висновок про відсутність єдиного підходу до визначення поняття «бюджетна політика». Така ситуація обумовлена тим, що науковці здійснюють дослідження бюджетної політики у розрізі різних контекстів.

Спробу узагальнити підходи до визначення бюджетної політики зробив Січняк О. О., який виділив п'ять підходів до її трактування:

- 1) бюджетна політика як управлінська діяльність;
- 2) бюджетна політика як управлінський процес;
- 3) бюджетна політика як карта (план) управлінського процесу (перспективний аспект);
- 4) бюджетна політика як система ітерацій (рішень) управлінського процесу (ретроспективний аспект);
- 5) бюджетна політика як наука [7, с. 8-9].

Повністю підтримуючи логіку вченого щодо доцільності трактування терміну «бюджетна політика» у залежності від різних підходів, вважаємо за доцільне класифікувати останні дещо у іншому ракурсі, виділивши цільовий, функціональний, системний та науковий підхід. Використання саме цих підходів дозволить забезпечити комплексне осмислення сутності поняття «бюджетна політика» (табл. 6).

Таблиця 6

Систематизація підходів до трактування сутності поняття «бюджетна політика»

Назва підходу	Сутність терміну «бюджетна політика»
Цільовий	Бюджетна політика – це заходи уряду у бюджетній сфері, спрямовані на забезпечення соціально-економічного розвитку держави
Функціональний	Бюджетна політика – це сукупність управлінських заходів держави з регулювання державних доходів і видатків
Системний	Бюджетна політика – це сукупність механізмів, форм, методів та інструментів впливу через бюджет на соціально-економічний розвиток держави
Науковий	Бюджетна політика – це суб'єктивна форма прояву об'єктивної дії бюджетного механізму, як сукупність методологічних принципів, практичних форм організації та методів використання державних фінансів

Джерело: розробка автора

Розглянувши сутність бюджетної політики, зосередимо увагу на змістовному наповненні термінів «фіскальне забезпечення» та «бюджетне забезпечення».

Перш за все, виходячи з синонімічності понять «фіск» (у перекладі з латинської мови «fiscus» означає державна скарбниця) та «бюджет», вважаємо, що терміни «бюджетне забезпечення» та «фіскальне забезпечення» є синонімами.

Що ж стосується сутності поняття «бюджетне забезпечення», то з цього приводу у економічній літературі відсутня єдність. Сам термін є загальноновживаним у наукових працях. Але, разом з цим, уваги трактуванню його змістовного наповнення приділяється мало. Так, на думку В. Г. Дем'янишина, «бюджетне забезпечення є одним із методів бюджетного механізму..., його забезпечуючою підсистемою, за допомогою якого держава забезпечує організацію бюджетних відносин на усіх стадіях бюджетного процесу» [37, с. 238-239].

Сидор І. П. розглядає поняття «бюджетне забезпечення» у контексті економічного та матеріального змісту. «За економічним змістом бюджетне забезпечення відображає сукупність економічних відносин, які виникають між державою, з однієї сторони, та юридичними і фізичними особами з іншої, пов'язаних із забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави, органів місцевого самоврядування та ефективного використання бюджетних коштів. ... За матеріальним змістом бюджетне забезпечення – це процес формування і використання коштів централізованого фонду держави шляхом визначення форм, методів, а також інструментів, які використовуються з метою задоволення суспільних потреб» [38].

Логіка наведених вище трактувань поняття «бюджетне забезпечення» наступна: бюджетне забезпечення є складовою фінансового забезпечення, а відповідно у цьому контексті мова повинна йти про методи фінансового забезпечення, які реалізуються через бюджет. Цей підхід, хоча і є достатньо логічним, проте, на наш погляд, не повністю розкриває зміст поняття «бюджетне забезпечення».

Так, у сучасному економічному словнику термін «забезпечення» трактується як «сукупність заходів та засобів, створення умов, що сприяють нормальному протіканню економічних процесів, реалізації намічених планів, програм, проектів, підтримання стабільного функціонування економічної системи та її об'єктів, запобігання збоєм, порушень законів, нормативних установок, контрактів» [39]. Виходячи з даного визначення, під бюджетним забезпеченням варто розуміти створення умов для соціально-економічного розвитку держави механізмами бюджетної політики.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами осмислення сутності бюджетної політики доцільно зробити наступні узагальнення:

1. Терміни «бюджетна політика» та «фіскальна політика» є тотожними.
2. Поняття «бюджетно-податкова політика» є з формальної точки зору некоректним, так як податкова політика є структурним елементом бюджетної політики.
3. Терміни «бюджетне забезпечення» та «фіскальне забезпечення», будучи тотожними за змістом, розглядаються нами як створення передумов для формування та реалізації бюджетної політики.
4. Під бюджетною політикою пропонується розуміти: з позиції цільового підходу – заходи уряду у бюджетній сфері, спрямовані на забезпечення соціально-економічного розвитку держави; з позиції функціонального підходу – сукупність управлінських заходів держави з регулювання державних доходів і видатків; з позиції системного підходу – сукупність механізмів, форм, методів та інструментів впливу через бюджет на соціально-економічний розвиток держави; з позиції наукового підходу – суб'єктивну форму прояву об'єктивної дії бюджетного механізму, як сукупність методологічних принципів, практичних форм організації та методів використання державних фінансів.

З метою більш ґрунтовного осмислення бюджетної політики забезпечення соціально-економічного розвитку держави в подальшому вважаємо за необхідне зосередити увагу на розвитку її науково-теоретичних засад у контексті кожного з запропонованих підходів (цільового, функціонального, системного та наукового).

Бібліографічний список

1. Диха М.В. Принципові підходи до визначення стратегії соціально-економічного розвитку держави. *Економіка України : політико-економічний журнал*. 2013. № 2. С. 29-37.
2. Чистякова Л.А. Взаимосвязь макроэкономической динамики и фискальной политики. *Вестник финансовой академии*. 1998. № 3. С. 8-15.
3. Куценко Т.Ф. Бюджетно-податкова політика: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 508 с.
4. Тарангул В.І. Бюджетно-податковий механізм у системі фінансового стимулювання розвитку регіонів. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2012. № 4. С. 74-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnuodpsu_2012_4_11 (дата звернення: 28.03.2018).
5. Ибрахим М.А. Аспекты фискальной политики государства. *Вестник университета*. 2016. № 7-8. С. 142-145.
6. Пасічник Ю.В. Бюджетно-податковий механізм формування ресурсів держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*: електронне наукове фахове видання. 2016. Вип. 9 (119). С. 675-678.
7. Січняк О.О. Категоріальний аналіз сутності бюджетно-податкової політики в сучасній фінансовій теорії. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т. 21, Вип. 6. С. 8-10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_6_3 (дата звернення: 28.03.2018).
8. Федосов В., Опарін В., Львовчик С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: моногр. / за наук. ред. В. Федосова. Київ: КНЕУ, 2002. 387 с.
9. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання. Київ: Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. 528 с.
10. Симонов В.В., Сулакшин С.С., Подпорина І.В., Погорелко М.Ю. Бюджет и налоги в экономической политике России: монография. Москва: Научный эксперт, 2008. 240 с.
11. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 442 с. URL: <http://library.if.ua/books/63.html> (дата звернення: 28.03.2018).
12. Булочник Ю.В., Безгласная Е.А. Инструменты бюджетно-налоговой политики и эффективность их применения в современной экономике России. URL: <http://econf.rae.ru/article/64> (дата звернення: 28.03.2018).
13. Рябушка Л.Б., Веремчук Д.В. Бюджетно-податкова політика в системі регулювання економічного розвитку держави. *Механізм регулювання економіки*. 2008. № 3. С. 182-187.
14. Теліженко О.М., Боронос В.Г. Узгодження основних складових реалізації фінансової політики в Україні. *Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка*. 2013. № 1. С. 35-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_econ_2013_1_7 (дата звернення: 28.03.2018).
15. Сергієнко Л.К. Вплив бюджетно-податкової політики на соціально-економічний розвиток держави. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 3. С. 54-58.
16. Мікроекономіка і макроекономіка: підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти : у 2-х ч. / Будаговська С., Кілієвич О., Луїна І. та ін.; за заг. ред. С. Будаговської. Київ: Основи, 1998. 518 с.
17. Петричко М.М., Басара М.М. Бюджетна політика України: теоретичний та практичний аспекти. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. С. 578-582.
18. Савченко А.Г. Макроекономіка: підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 441 с.
19. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.

20. Лагутін В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. 248 с.
21. Грицюк Т.В. Налогово-бюджетная политика как инструмент макроэкономического регулирования. *Финансы и кредит*. 2004. № 13. С. 42-54.
22. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 1798-XII. *ВВР*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. 144 с.
23. Афанасьева Л.В. Теоретические вопросы формирования бюджетно-налоговой безопасности. *ПСЭ*. 2015. № 1 (53). С. 76-79. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/teoreticheskie-voprosy-formirovaniya-byudzhethno-nalogovoj-bezopasnosti> (дата звернення: 28.03.2018).
24. Минаков А.В. Методология управления бюджетно-налоговой системой России в условиях изменения макроэкономической среды: автореф. дис. ... докт. экон. наук. М., 2011. 52 с.
25. Зотова А.И., Кириченко М.В. Бюджетная политика: региональный аспект: монография. Ростов-на-Дону: Изд-во ЮФУ, 2010. 192 с.
26. Ковалева Т.М., Барулин С.В. Бюджет и бюджетная политика в Российской Федерации: учеб. пособие. 2-е изд. Москва: КНОРУС, 2006. 208 с.
27. Петленко Ю., Милованова Є. Теоретичні та методологічні аспекти фіскальної політики держави. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2017. № 1 (190). С. 28-35.
28. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2005. 336 с.
29. Жовтанецький О.М. Фіскальна політика в перехідній економіці України: дис. ... канд. экон. наук: 08.01.01. Львів, 2002. 199 с.
30. Дем'янчук І.А. Теоретичні основи фіскальної політики в умовах економічного спаду. *Глобальні та національні проблеми економіки*: електронне наукове фахове видання. 2015. Вип. 4. С. 822-825.
31. Забарная Э.Н., Харичков С.Х. Современная экономическая политика. Одесса: Ин-т проблем рынка и экон.-эколог. исслед. НАН Украины, 2003. 336 с.
32. Аведян Л.Й. Економіка. Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. 220 с.
33. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. Київ: НДФІ, 2004. 712 с.
34. Масліченко С.О. Фіскальний механізм у системі державного регулювання: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.01.01. Київ, 2002. 19 с. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2002/02msosdr.zip> (дата звернення: 28.03.2018).
35. Бантон В.Д.Л., Тарангул В.І. Фіскальна політика та механізм її реалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 21. С. 30-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_21_10 (дата звернення: 28.03.2018).
36. Борисов Е.Ф. Экономическая теория: учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрайт. 1999. 384 с. URL: http://enbv.narod.ru/text/Econom/econom_theory/borisov_ekteoriya/ (дата звернення: 28.03.2018).
37. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація та практична реалізація бюджетної доктрини держави: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 496 с.
38. Сидор І.П. Бюджетне забезпечення соціального захисту населення: теоретичні аспекти і вітчизняна практика. *Ефективна економіка*: електронне наукове фахове видання. 2015. № 9. URL: <http://dspace.tne.u.edu.ua/bitstream/316497/11112/1/Бюджетне%20забезпечення%20соц.%20захисту.pdf> (дата звернення: 28.03.2018).
39. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. 2-е изд., испр. Москва: ИНФРА-М, 1999. 479 с.

References

1. Dyha, M.V. (2013), "Principal approaches to the definition of the strategy of socio-economic development of the state", *Ekonomika Ukrainy : [polityko-ekonomichniy zhurnal]*, no. 2, pp. 29-37.
2. Chistiakova, L.A. (1998), "Interconnection of macroeconomic dynamics and fiscal policy", *Vestnik finansovoy akademii*, no. 3, pp. 8-15.
3. Kutsenko, T.F. (2005), *Biudzhethno-podatkovaya polityka* [Budget and tax policy], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine, 508 p.
4. Taranhul, V.I. (2012), "Budget and tax mechanism in the system of financial incentives for the development of regions", *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*, no. 4, pp. 74-81, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnudpsu_2012_4_11 (access date March 28, 2018).
5. Ibrakhim, M.A. (2016), "Aspects of fiscal policy of the state", *Vestnik universiteta*, no. 7-8, pp. 142-145.

6. Pasichnyk, Yu.V. (2016), "Budget and tax mechanism for the formation of state resources", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : [elektronne naukove fakhove vydannia]*, Iss. 9 (119), pp. 675-678.
7. Sichniak, O.O. (2016), "Categorical analysis of the essence of fiscal policy in modern financial theory", *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, Vol. 21, Iss. 6, pp. 8-10, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_6_3 (access date March 28, 2018).
8. Fedosov, V., Oparin, V. and Lovochkin, S. (2002), *Finansova restrukturyzatsiia v Ukraini: problemy i napriamy* [Financial restructuring in Ukraine: problems and directions], monograph, KNEU, Kyiv, Ukraine, 387 p.
9. Zapatrina, I.V. (2007), *Biudzhetni mekhanizm ekonomichnoho zrostantia* [Budgetary mechanism of economic growth], Instytut sots.-ekon. stratehii, Kyiv, Ukraine, 528 p.
10. Simonov, V.V., Sulakshin, S.S., Podporina, I.V. and Pogorelko, M.Yu. (2008), *Biudzhets i nalogi v ekonomicheskoy politike Rossii* [Budget and taxes in Russia's economic policy], monograph, Nauchnyy ekspert, Moscow, Russia, 240 p.
11. Bazilinska, O.Ya. (2005), *Makroekonomika* [Macroeconomics], tutorial, Tsentri navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 442 p., available at: <http://library.if.ua/books/63.html> (access date March 28, 2018).
12. Bulochnik, Yu.V. and Bezglasnaia, E.A. "Tools of fiscal policy and their effectiveness in the modern economy of Russia", available at: <http://econf.rae.ru/article/64> (access date March 28, 2018).
13. Riabushka, L.B. and Veremchuk, D.V. (2008), "Budget and tax policy in the system of regulation of economic development of the state", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, no. 3, pp. 182-187.
14. Telizhenko, O.M. and Boronos, V.H. (2013), "Harmonization of the main components of the implementation of financial policy in Ukraine", *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika*, no. 1, pp. 35-44, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2013_1_7 (access date March 28, 2018).
15. Serhiienko, L.K. (2010), "Influence of fiscal policy on socio-economic development of the state", *Visnyk ZhDTU*, no. 3, pp. 54-58.
16. Budahovska, S., Kiliievych, O., Lunina, I. et al. (1998), *Mikroekonomika i makroekonomika* [Microeconomics and macroeconomics], Osnovy, Kyiv, Ukraine, 518 p.
17. Petrychko, M.M. and Basara, M.M (2016), "Budget policy of Ukraine: theoretical and practical aspects", *Ekonomika i suspilstvo*, no. 2, pp. 578-582.
18. Savchenko, A.H. (2005), *Makroekonomika* [Macroeconomics], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 441 p.
19. Vasylyk, O.D. and Pavliuk, K.V. (2004), *Biudzhetsna systema Ukrainy: [Budget system of Ukraine]*, textbook, Tsentri navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 544 p.
20. Lahutin, V.D. (2007), *Biudzhetsna ta monetarna polityka: koordynatsiia v transformatsiinii ekonomitsi* [Budgetary and Monetary Policy: Coordination in the Transformation of the Economy], monograph, KNTEU, Kyiv, Ukraine, 248 p.
21. Gritsiuk, T.V. (2004), "Fiscal policy as an instrument of macroeconomic regulation", *Finansy i kredit*, no. 13, pp. 42-54.
22. Verkhovna Rada Ukrainy (2003), *Hospodarskyi kodeks Ukrainy* [Economic Code of Ukraine], Zakon Ukrainy dated 16.01.2003 no. 1798-KhII, VVR, no. 18, 19-20, 21-22, 144 p.
23. Afanaseva, L.V. (2015), "Theoretical questions of formation of budgetary and fiscal security", *PSE*, no. 1(53), pp. 76-79, available at: <https://cyberleninka.ru/article/v/teoreticheskie-voprosy-formirovaniya-byudzhetsno-nalogovoy-bezopasnosti> (access date March 28, 2018).
24. Minakov, A.V. (2011), "Methodology of Managing Russia's Budget and Tax System in the Context of Changes in the Macroeconomic Environment", Thesis abstract of Doct. Sc. (Econ.), Moscow, Russia, 52 p.
25. Zotova, A.I. and Kirichenko, M.V. (2010), *Biudzhetsnaia politika: regionalnyy aspekt* [Budgetary policy: the regional dimension], monograph, Izd-vo YuFU, Rostov n/D, Russia, 192 p.
26. Kovaleva, T.M. and Barulin, S.V. (2006), *Biudzhets i biudzhetsnaia politika v Rossiyskoy Federatsii* [Budget and Budget Policy in the Russian Federation], tutorial, KNORUS, Moscow, Russia, 208 p.
27. Petlenko, Yu. and Mylovanova, E. (2017), "Theoretical and methodological aspects of fiscal policy of the state", *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, no. 1 (190), pp. 28-35.
28. Dovbenko, M.V. (2005), *Suchasna ekonomichna teoriia (Ekonomichna nobelelohiia)* [Contemporary Economic Theory (Economic Nobel's)], tutorial, VTs «Akademiia», Kyiv, Ukraine, 336 p.
29. Zhovtanetskyi, O.M. (2002), "Fiscal Policy in the Transitional Economy of Ukraine", Diss. of Cand. Sc. (Econ.), 08.01.01, Lviv, Ukraine, 199 p.
30. Demianchuk, I.A. (2015), "Theoretical foundations of fiscal policy in the context of the economic downturn", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : [elektronne naukove fakhove vydannia]*, Iss. 4, pp. 822-825.
31. Zabarnaia, E.N. and Kharichkov, S.Kh. (2003), *Sovremennaia ekonomicheskaiia politika* [Modern economic policy], Institute of problems of the market and economy.-ecologist. research National Academy of Sciences of Ukraine, Odessa, Ukraine, 336 p.
32. Avedian, L.Y. (2005), *Ekonomika* [Economy], Vyd. KhNEU, Kharkiv, Ukraine, 220 p.

33. Azarov, M.Ya., Yaroshenko, F.O., Yefymenko, T.I. et al. (2004), *Derzhavna finansova polityka ta prohnouzuvannia dokhodiv biudzhetu* [State fiscal policy and forecasting of budget revenues], NDFI, Kyiv, Ukraine, 712 p.
34. Maslichenko, S.O. (2002), "Fiscal mechanism in the state regulation system", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.01.01, Kyiv, Ukraine, 19 p., available at: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2002/02msosdr.zip> (access date March 28, 2018).
35. Banton, V.D.L. and Taranhul, V.I. (2010), "Fiscal policy and its implementation mechanism", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 21, pp. 30-35.
36. Borisov, E.F. (1999), *Ekonomicheskaya teoriya* [Economic theory], tutorial, Yurayt, Moscow, Russia, 384 p., available at: http://enbv.narod.ru/text/Econom/econom_theory/borisov_ekteoriya/ (access date March 28, 2018).
37. Demianyshyn, V.H. (2008), *Teoretychna kontseptualizatsiia ta praktychna realizatsiia biudzhetnoi doktryny derzhavy* [Theoretical conceptualization and practical implementation of the budget doctrine of the state], monograph, TNEU, Ternopil, Ukraine, 496 p.
38. Sydor, I.P. (2015), "Budget support for social protection of the population: theoretical aspects and domestic practice", *Efektivna ekonomika : [elektronne naukove fakhove vydannia]*, no. 9, available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/11112/1/Бюджетне%20забезпечення%20соц.%20захисту.pdf> (access date March 28, 2018).
39. Rayzberg, B.A., Lozovskiy, L.Sh. and Starodubtseva, E.B. (1999), *Sovremennyy ekonomicheskiy slovar* [Modern Economic Dictionary], INFRA-M, Moscow, Russia, 479 p.

Мискін Ю.І. СУТНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Мета. Уточнення семантики поняття «бюджетна політика».

Методика дослідження. Уточнення семантики поняття «бюджетна політика» здійснювалося на основі порівняння та критичного осмислення підходів науковців щодо змістовного трактування самого терміну «бюджетна політика» та суміжних понять, до яких віднесено: фіскальна політика, бюджетно-податкова політика, фіскальне забезпечення та бюджетне забезпечення.

Результати. Дослідження різних точок зору щодо визначення термінів «бюджетна політика», «фіскальна політика», «бюджетно-податкова політика», «фіскальне забезпечення» та «бюджетне забезпечення» дозволило уточнити семантику поняття «бюджетна політика». За результатами наукового дослідження доведено, що:

- терміни «бюджетна політика» та «фіскальна політика» є тотожними;
- поняття «бюджетно-податкова політика» є з формальної точки зору некоректним, так як податкова політика є структурним елементом бюджетної політики;
- терміни «бюджетне забезпечення» та «фіскальне забезпечення», будучи тотожними за змістом, розглядаються нами як створення передумов для формування та реалізації бюджетної політики.

Наукова новизна. Запропоновано сутність бюджетної політики розуміти як: з позиції цільового підходу – заходи уряду у бюджетній сфері, спрямовані на забезпечення соціально-економічного розвитку держави; з позиції функціонального підходу – сукупність управлінських заходів держави з регулювання державних доходів і видатків; з позиції системного підходу – сукупність механізмів, форм, методів та інструментів впливу через бюджет на соціально-економічний розвиток держави; з позиції наукового підходу – суб'єктивну форму прояву об'єктивної дії бюджетного механізму, як сукупність методологічних принципів, практичних форм організації та методів використання державних фінансів.

Практична значущість. Практичну цінність результати дослідження мають у контексті формування концептуальних передумов модернізації вітчизняної бюджетної політики.

Ключові слова: бюджетна політика, бюджетно-податкова політика, фіскальна політика, фіскальне забезпечення, бюджетне забезпечення, політика.

My skin Yu.I. ESSENCE OF BUDGET POLICY

Purpose. The aim of the article is clarification of the semantics of the concept of "fiscal policy".

Methodology of research. Clarification of the semantics of the concept of "fiscal policy" was carried out on the basis of comparison and critical understanding of the approaches of scientists to the meaningful interpretation of the very term "fiscal policy" and related concepts, which include: fiscal policy, fiscal and tax policy, fiscal support and budget support.

Findings. The study of different points of view regarding the definition of the terms "fiscal policy", "fiscal and tax policy", "fiscal support" and "budget support" allowed to clarify the semantics of the concept of "fiscal policy". According to the results of scientific research, it is proved that:

- the terms "budget policy" and "fiscal policy" are identical;
- the concept of "fiscal and tax policy" is false from a formal point of view, since tax policy is a structural element of fiscal policy;
- the terms "budget support" and "fiscal support", being identical in content, are considered by us as a prerequisite for the formation and implementation of budgetary policy.

Originality. The essence of fiscal policy is understood as: from the standpoint of the target approach – government measures in the budget sphere, aimed at ensuring social and economic development of the state proposed; from the standpoint of a functional approach – a set of administrative measures of the state on the regulation of state incomes and expenditures; from the standpoint of the system approach – a set of mechanisms, forms, methods and tools of influence through the budget on the social and economic development of the state; from the position of scientific

approach – a subjective form of manifestation of the objective action of the budgetary mechanism, as a set of methodological principles, practical forms of organization and methods of using public finances.

Practical value. The results of the research are of practical value in the context of the formation of conceptual prerequisites for the modernization of the domestic fiscal policy.

Key words: fiscal policy, fiscal and tax policy, fiscal support, budget support, policy.

Мискин Ю.И. СУЩНОСТЬ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ

Цель. В статье поставлена задача по переосмыслению сущности термина «бюджетная политика» и уточнения его семантики.

Методика исследования. Уточнение семантики понятия «бюджетная политика» осуществлялось на основе сравнения и критического осмысления подходов ученых к содержанию трактовки самого термина «бюджетная политика» и смежных понятий, к которым отнесены: фискальная политика, бюджетно-налоговая политика, фискальная обеспечения и бюджетное обеспечение.

Результаты. Исследование различных точек зрения по определению терминов «бюджетная политика», «фискальная политика», «бюджетно-налоговая политика», «фискальное обеспечение» и «бюджетное обеспечение» позволило уточнить семантику понятия «бюджетная политика». За результатами научного исследования доказано, что:

- термины «бюджетная политика» и «фискальная политика» тождественны;
- понятие «бюджетно-налоговая политика» является с формальной точки зрения некорректным, так как налоговая политика является структурным элементом бюджетной политики;
- термины «бюджетное обеспечение» и «фискальное обеспечение», будучи тождественными по смыслу, рассматриваются нами как создание предпосылок для формирования и реализации бюджетной политики.

Научная новизна. Предложено сущность бюджетной политики понимать как: с позиции целевого подхода – меры правительства в бюджетной сфере, направленные на обеспечение социально-экономического развития государства; с позиции функционального подхода – совокупность управленческих мероприятий государства по регулированию государственных доходов и расходов; с позиции системного подхода – совокупность механизмов, форм, методов и инструментов воздействия через бюджет на социально-экономическое развитие страны; с позиции научного подхода – субъективную форма проявления объективной действия бюджетного механизма, как совокупность методологических принципов, практических форм организации и методов использования государственных финансов.

Практическая значимость. Практическую ценность результаты исследования имеют в контексте формирования концептуальных предпосылок модернизации отечественной бюджетной политики.

Ключевые слова: бюджетная политика, бюджетно-налоговая политика, фискальная политика, фискальная обеспечения, бюджетное обеспечение, политика.